

AKTUALITĀTES SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANĀ

J Ū N I J S - J Ū L I J S 2 0 2 5

L a t v i j ā :

- 12. jūnijā Saeimā tika prezentēts **Tiesībsarga biroja paveiktais 2024.gadā** un iezīmētas prioritātes 2025.gadam. Ziņojumā apkopotas biežāk vērtētās tēmas, gatavotie viedokļi, un statistika. Starp citām ievērojamām ziņām, secināts, ka ir strauji pieaugusi ziņošana par diskrimināciju, īpaši par dzimuma, invaliditātes un valodas diskrimināciju, dzimuma diskriminācijas iesniegumi visvairāk bijuši nodarbinātības kontekstā, īpaši saistībā ar grūtniecību.
- Tiesībsarga biroja Youtube kanālā pieejams **video ieraksts no videolekcijas par seksuālo uzmākšanos, jeb NĒ=NĒ.** Tiesībsarga birojs rīkoja lekciju sēriju augstskolās un skolās nodarbinātajiem, kā arī valsts pārvaldes un pašvaldību iestāžu darbiniekiem par seksuālās uzmākšanās atpazīšanu, novēršanu un ar to saistītiem jautājumiem.
- Diplomāte Kristīne Rimša pirmajā instancē uzvarējusi Ārlietu ministriju **lietā par diskrimināciju grūtniecības dēļ.** Pirmajā instancē ar tiesas spriedumu atcelts ministrijas rīkojums, ar kuru ministrija bija atsaukusi savu darbinieci no norīkojuma Briselē. Gan lietas pieteicēji, gan Tiesībsargs norāda uz sistēmisku problēmu un labas pārvaldības trūkumu.

- **Izsludināts projektu konkurss "VEICAM!"**. Projektu konkursa mērķis ir mazināt ar dzimumu saistīto vardarbību, stiprinot NVO kapacitāti un veicinot sadarbību. Konkurssam ir aicinātas pieteikties dažāda lieluma un darbības mēroga NVO, kas veicina cilvēka cieņas, vienlīdzības un nediskriminācijas principus vai strādā ar vardarbības apkarošanu. Programma paredz NVO kapacitātes stiprināšanu, lai integrētu dzimumu līdztiesības perspektīvu savā ikdienas darbībā; atbalstu sadarbības un kopīgu iniciatīvu veidošanai starp organizācijām; kopīgu darbu pie dzimumu stereotipu mazināšanas un vardarbības novēršanas. **Pieteikšanās termiņš: 2025. gada 5. oktobris.**
- 2025. gada pašvaldību vēlēšanu dati liecina par to, ka **kandidātu vidējais vecums pieaug, bet sieviešu skaits samazinās**. Šogad tikai 38,6% no visiem kandidātiem bijušas sievietes, un lai gan ir neliels pieaugums salīdzinot ar 2021. gadu, tomēr pēdējos gados sieviešu skaits deputātu kandidātu sarakstos arvien samazinās. **Vienīgā pašvaldība, kurā nav ievēlēta neviena sieviete, ir Liepāja**, savukārt trīs pašvaldības, kurās ievēlēts vairāk sieviešu nekā vīriešu ir Valkas un Kuldīgas novadā, kā arī Daugavpilī.
- Biedrība "Papardes Zieds" publicējusi iesniegumu Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombudam Edmundam Apsalonam **par ētiskiem apsvērumiem attēlojot seksuālajā vardarbībā cietušos plašsaziņas līdzekļos**. Vēršot uzmanību uz konkrētu LSM raidījuma "Dzīvei nav melnraksta" sēriju, biedrība norāda, ka pamatprincipi jāievēro vienmēr, kad iesaistīti vardarbībā cietuši cilvēki, par prioritāti izvirzot viņu labbūtību nevis sižeta aktualitāti.
- **Latvijas Radio raidījumā "Ģimenes studija"** dalībnieki diskutēja par vīrieša lomu ģimenē, pienākumu un vajadzību līdzsvaru, emocionālo papildījumu laikmetā, kad mainās dzimumu lomas un līdz ar to arī atbildību sadalījums ģimenē.

-
- 20. jūnijā, VEF Mansards Rīgā telpās, notika meiteņu līderības un uzņēmējdarbības programmas **Future Heroes svinīgais noslēgums**. Tās laikā tika apbalvotas komandas un dalībnieces, kuru sniegums sezonas gaitā bija vispārliciecināmais, kā arī tika sveiktas sadarbības partneru izvirzīto komandu ieguvējas. Programmas piektā sezona norisinājās sešus mēnešus no 2025. gada janvāra līdz jūnijam. Tās laikā 50 jauniešiem no dažādiem Latvijas reģioniem bija iespēja piedalīties 9 klātienē un tiešsaistē prasmju darbnīcās, lai apgūtu tādas tēmas kā ideju ģenerēšana, ilgtspēja un aprites ekonomika, uzņēmējdarbība, finanšu prasmes un finansējuma piesaiste, līderība un problēmu risināšana, mediju prasmes, kā arī prezentācijas prasmes.
 - 27. jūnijā īpašā ceremonijā pasniegtas **Liesmas balvas Sievietēm līderēm**. Pasākuma mērķis bija paust atzinību un novērtējumu sievietēm, kuras uzņēmušās līderes lomu, kā arī sniegušas nozīmīgu ieguldījumu sabiedrības labā. Par Balvas Sievietei līderei laureātēm kļuvušas 25 Latvijas un Ukrainas valstspiederīgās, no kurām žūrija īpaši izcēla septiņas – pa vienai Rīgā, Kurzemē, Latgalē, Vidzemē, Zemgalē, diasporā, kā arī viena Liesmas balva tika pasniegta par ieguldījumu Ukrainas atbalstam.
 - Par **Eiropas Sieviešu lobija (EWL) viceprezidenti** ievēlēta Sieviešu sadarbības tīkla valdes līdzpriekšsēdētāja Edīte Kalniņa. Edīte Kalniņa ir viena no EWL nacionālās platformas dibinātājām Latvijā, ilggadēja izpildkomitejas locekle un finanšu pārvaldniece, kā arī cilvēkresursu un inovāciju eksperte ar pieredzi valsts un starptautiskajā līmenī. Edītes Kalniņas redzējums Eiropai ir vienlīdzīga, droša un iespēju pilna vide visām sievietēm un meitenēm, kurā īpaša nozīme tiek piešķirta jaunās līderības veicināšanai, mentoru programmu attīstībai, kā arī organizācijas finansiālās ilgtspējas un ietekmes stiprināšanai.
 - **Centrālā statistikas pārvalde publicējusi informatīvu apskatu** par darba samaksu un darbaspēka izmaksām 2024. gadā Latvijā. Starp publicētajiem datiem arī secinājums, ka vidējā atalgojuma nevienlīdzība starp sievietēm un vīriešiem samazinājusies salīdzinājumā ar 2023. gadu - no 18% uz 13,9%.

Eiropā un pasaulē:

- Eiropas Komisija ir uzsākusi **sabiedrisko apspriešanu**, lai apkopotu sabiedrības viedokļus par Dzimumu līdztiesības stratēģiju 2026.–2030. gadam. Šī stratēģija noteiks dzimumu līdztiesības redzējumu nākamajiem pieciem gadiem. Tajā būs iekļautas konkrētas rīcības, lai nodrošinātu, ka sievietes un vīrieši visā to daudzveidībā var pilnībā realizēt savu potenciālu, bez ierobežojumiem, ko rada dzimumu stereotipi, dzimumu atšķirības vai ar dzimumu saistīta vardarbība. Šīs rīcības balstīsies uz progresu, kas panākts, īstenojot Dzimumu līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam, un stiprinās apņemšanos, kas noteiktas nesen publicētajā **Sieviešu tiesību Ceļvedī**.

- **Top jauna ES programma kultūras, mediju un pilsoniskās sabiedrības atbalstam – AgoraEU.** Kultūras ministrija (KM) aicina nozares un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus sniegt viedokli līdz šī gada **12.septembrim** iesūtot tos un interesējošos jautājumus uz e-pasta adresi: espolitika@km.gov.lv.
- **Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) publicējis rokasgrāmatu iekļaujošai valodai**, piedāvājot praktiskus veidus kā ikdienā veicināt dzimumu līdztiesību gan profesionālā, gan sabiedriskā vidē.
- SMEunited jeb Eiropas mazo un vidējo uzņēmumu asociācija **publicējusi savu dzimumu līdztiesības stratēģiju**, kurā iezīmē prioritārās rīcības, kas nepieciešamas, lai nodrošinātu sieviešu iesaisti darba tirgū un lielāku dzimumu līdztiesību.
- **Euronews ziņo, ka 2024.gadā novērota vēsturiski vismazākā nevienlīdzība starp sievietēm un vīriešiem kultūras nozarē**, izvērtējot gan darba samaksas vienlīdzību, gan pārstāvniecību līderībā, gan vispārējo nodarbināto skaitu. Latvija un Igaunija šobrīd ir valstis ar vislielāko sieviešu īpatsvaru, kas nodarbinātas kultūras nozarē, un lai gan šī nevienlīdzība Eiropas Svienībā samazinās, tomēr joprojām vīrieši pelna vairāk kā sievietes 26 no 27 ES dalībvalstīm.

- **Eiropas Cilvēktiesību tiesa lēmusi, ka skrējējai Semenjai liegts taisnīgums Šveices tiesā jautājumā par viņas dzimumatbilstību.** ECT tiesas lēmums nenosaka lietas būtību, bet norāda, ka tās izskatīšanas laikā Semenjai nav nodrošināts taisnīgums, un viņa var turpināt tiesvedību.
- Youtube platformā pieejami trīs **vebināru ieraksti par vīriešiem un maskulinitāti** - no krīzes un pārmaiņām uz iespējošanu - ko sagatavojuši Somijas Dzimumu līdztiesības padome sadarbībā ar Ziemeļvalstu Ministru padomi un vīriešu organizāciju apvienību Somijā.
- **Zviedrijas parlaments ir apstiprinājis likumu,** kas aizliedz iegādāties tiešsaistē seksuāla rakstura materiālus. Saskaņā ar atjaunināto prostitūcijas likumu būs aizliegts maksāt kādam par attālinātiem seksuāliem pakalpojumiem, piemēram, tiešraides video. Likums stājas spēkā 2025. gada 1. jūlijā.
- Jūnijā veikta aptauja liecina, ka **Lietuvas iedzīvotāju atbalsts valsts finansētiem abortiem palielinājies,** un nu jau vairāk kā puse aptaujāto to atbalsta. Šogad Lietuvas Seims balsojis par abortu tiesību nostiprināšanu likumā, un pirmajā balsojumā ieguvis balsu vairākumu. Viena no likumprojekta ierosinātajām Birute Vesaite uzskata, ka tas liecina par sabiedrības briedumu.
- **Jūlijā par Ukrainas premjerministri kļuvusi Jūlija Sviridenko.** Sviridenko ir otrā sieviete Ukrainā, kura vadījusi valdību, un uzņemas šo lomu valstij izaicinošā laikā.
- **WNBA spēlētājas uzsākušas cīņu par vienlīdzīgu atalgojumu.** Zvaigžņu spēlē spēlētājam mugurā bija krekli ar uzrakstu **“Pay us what you owe us”** jeb “Samaksājiet mums, ko esat parādā”. Akcijā piedalījās arī tādas basketbolā zināmas personības kā Keitlina Klārka un Nafisa Koljēra.